

El sector cultural a Catalunya

Resum executiu. Consideracions i recomanacions

Col·lecció Estudis i Informes. Número 66

EL SECTOR CULTURAL A CATALUNYA

INFORME

aprovat pel Ple del Consell de Treball, Econòmic i Social en la sessió extraordinària del dia 27 de març del 2023.

Ponent

Ricard Bellera, Comissió Obrera Nacional de Catalunya (CCOO)

Director

Xavier Riudor

Coordinadora

Cristina Boada

Autors

Cristina Boada
Diego Herrera
David Mallafrè
Xavier Riudor
Virgínia Villar
Matias Vives

Membres del grup de treball

Ricard Bellera, Comissió Obrera Nacional de Catalunya (CCOO)
Dolors Ferré, Confederació de Cooperatives de Catalunya (CCC)
Albert Ferrer, Comissió Obrera Nacional de Catalunya (CCOO)
Salvador Guillermo, Foment del Treball Nacional
Rosa M. Puig, Unió General de Treballadores i Treballadors de Catalunya (UGT)
Xavier Reboso, Unió General de Treballadores i Treballadors de Catalunya (UGT)
Camilo Tarrazón, Petita i Mitjana Empresa de Catalunya (PIMEC)
Sergi Valverde, Unió General de Treballadores i Treballadors de Catalunya (UGT)

Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya

Barcelona, 2023

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència Creative Commons del tipus reconeixement d'autoria, usos no comercials i sense obra derivada. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor o autors i l'editor i no es faci un ús comercial de l'obra original ni se'n creïn obres derivades. Podeu consultar un resum dels termes de la llicència a: [Llicència Creative Commons](#)

© Generalitat de Catalunya

Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya

Diputació, 284

08009 Barcelona

Tel. 93 270 17 80

Adreça Internet: ctesc.gencat.cat

A/e: ctesc@gencat.cat

ISBN: 978-84-19695-20-8 (Obra completa)

Imatges: Lonely" / llicència de domini públic (CC0 1.0)

Barcelona, març 2023

Aquest document compleix les pautes d'accessibilitat WCAG (Web Content Accessibility Guidelines) 2.1.

1. Resum Executiu

El Consell de Treball Econòmic i Social de Catalunya (CTESC) acorda per iniciativa pròpia elaborar un informe que analitza el sector cultural a Catalunya des de diverses perspectives, amb l'objectiu principal de formular un conjunt de recomanacions per enfortir el sector a través de la millora de dos aspectes: les condicions de treball dels professionals de la cultura i el reforç de les empreses i entitats que conformen el teixit cultural.

L'informe s'estructura en nou capítols, el primer dels quals és el present resum executiu. La resta són els següents: introducció i metodologia (capítol 2), marc teòric (capítol 3), principals magnituds econòmiques del sector cultural (capítol 4), anàlisi del mercat de treball del sector cultural (capítol 5), polítiques culturals a Catalunya (capítol 6), recull d'experiències i bones pràctiques (capítol 7), aportacions per a una política cultural (capítol 8) i consideracions i recomanacions (capítol 9).

Marc teòric

En el capítol 3 ("Marc teòric") es descriuen, d'una banda, els antecedents històrics i l'evolució del concepte de cultura i, de l'altra, la significació social i econòmica del sector cultural. El capítol acaba amb una relació dels reptes que afronta el sector.

Pel que fa als antecedents històrics i evolució del concepte de cultura, es descriu, d'una banda, la concepció de la cultura des dels seus orígens lligada al moment històric, i, de l'altra, les diferents aproximacions a la delimitació del sector cultural i els sistemes de classificació per a les indústries culturals i creatives.

En relació amb els antecedents, s'assenyala que en els seus orígens, al segle XVIII, la cultura és entesa com un privilegi destinat a les elits socials, si bé la producció de béns culturals mitjançant processos d'industrialització al segle XIX i la seva difusió a través dels nous mitjans de comunicació de masses fa possible una progressiva democratització de la cultura. Aquest fenomen dona pas al terme "indústria cultural", amb una forta connotació negativa en un principi, que ha evolucionat fins als anys setanta, que apareix la noció d'"indústries culturals" en un sentit positiu. Des de mitjans dels anys noranta es parla de l'emergència d'un nou paradigma de desenvolupament de les societats econòmicament avançades, "les indústries creatives", on hi té un paper cabdal la creativitat.

Quant a la delimitació del sector cultural, s'assenyala que no hi ha una classificació única, si bé en tots els casos es distingeix entre un sector central i uns de perifèrics. La Comissió Europea ha adoptat el model conceptual dels cercles concèntrics per a la classificació de les indústries culturals i creatives, el qual distingeix entre indústries creatives centrals, indústries culturals més amples i indústries relacionades. En aquest apartat també es posa de manifest l'escassetat de dades estadístiques harmonitzades del sector cultural en l'àmbit de l'UE, atès que les dades dels Estats membres són difícilment comparables. Per iniciativa d'Eurostat, el 2009 es crea un grup de treball europeu d'estadístiques culturals, European Statistical System Network on Culture (ESSnet-Culture), amb l'objectiu de desenvolupar

par la producció de dades sobre la base d'un sistema estadístic coordinat. En aquest context, l'IDESCAT identifica nou dominis culturals, que són els que aquest informe pren com a referència en la mesura del possible:¹

- Patrimoni, arxius i biblioteques
- Llibres i premsa
- Arts visuals
- Arts escèniques
- Audiovisual i multimèdia
- Arquitectura
- Publicitat
- Altres serveis relacionats amb la cultura, com algunes activitats d'edició no incloses en els altres dominis culturals, serveis d'informació no classificats i serveis de representació de mitjans de comunicació.
- Activitats relacionades amb la cultura, com la impressió de periòdics, altres activitats d'impressió i arts gràfiques no incloses en els altres dominis culturals, la reproducció de suports enregistrats i la fabricació d'instruments musicals.

Tot i les diferents mirades i interpretacions relacionades amb la conceptualització del sector, s'observa un consens relatiu sobre la delimitació conceptual de les activitats que el componen, agrupades en tres grans blocs d'activitat: un primer bloc integrat per les activitats principalment vinculades a la fase de creació de la cultura, un de segon conformat pel que se sol denominar de forma genèrica com les indústries culturals i un de tercer integrat per les activitats auxiliars.

A continuació, en l'apartat dedicat a la significació social i econòmica del sector cultural, es fa una síntesi, d'una banda, de les aproximacions normatives a la provisió de la cultura, i de l'altra, les característiques dels béns i serveis culturals i funcionament dels mercats culturals des de la perspectiva de la seva eficiència. Pel que fa a les aproximacions normatives, es distingeix entre la cultura com a element constitutiu de la identitat humana i els béns i serveis culturals com a actiu de la societat. Quant a les característiques dels béns i serveis culturals i funcionament dels mercats culturals, es destaca les fallades de mercat en la provisió eficient d'aquests béns i serveis relacionades amb situacions d'informació asimètrica entre compradors i venedors, existència d'externalitats positives, presència de no rivalitat en el

¹En el capítol de principals magnituds econòmiques, seguint la metodologia del Compte Satèl·lit d'Espanya, cinc de les subbranques dels dominis d'activitats relacionades i complementàries de la cultura s'han integrat en el domini central corresponent. De forma que la descripció del sector al llarg de l'apartat es desagrega en sis dominis. Cinc dominis centrals (Patrimoni, Arxius i Biblioteques, Llibres i premsa, Arts visuals o plàstiques, Arts escèniques, i Audiovisuals i multimèdia) i un grup de subbranques interdisciplinàries.

consum en béns de caràcter públic, i amb problemes associats a l'existència de mercats no competitius i pràctiques anticompetitives.

En el darrer apartat d'aquest capítol es presenten els principals reptes que afronta el sector cultural a Catalunya, en el context de la crisi provocada per la irrupció de la pandèmia de la COVID-19, que ha posat de manifest els desafiaments estructurals i oportunitats comuns a tot l'ecosistema de les indústries culturals i creatives. S'assenyala que a Catalunya, els sectors culturals arrossegaven encara les conseqüències de la crisi de finançament del 2008 sense que haguessin estat resoltes mancances endèmiques de tota mena, especialment les relatives al finançament de la cultura en les vessants pública i privada i les referents a les condicions de treball de les persones treballadores del sector.

Principals magnituds econòmiques del sector cultural

En capítol 4 ("Principals magnituds econòmiques") es fa una descripció de les principals magnituds econòmiques del sector cultural a Catalunya, disponibles en el moment de l'elaboració de l'informe.

En un primer apartat se situa l'evolució entre 2008 i 2019 de la rellevància econòmica del sector cultural a Catalunya mesurada a partir del pes del valor afegit brut i l'ocupació del sector en relació amb el conjunt de l'economia. A la vegada que se situen tres elements que poden haver condicionat aquesta evolució, com són l'evolució de la productivitat en termes de treball del sector, del consum cultural de les llars, i la despesa pública en cultura dels diferents nivells d'administració. En l'apartat se situa l'evolució a Catalunya d'aquestes variables comparades amb la seva evolució en el conjunt d'Espanya. En el cas de la productivitat se situa la seva evolució en relació amb l'agregat de l'economia, de les activitats de serveis, i de les activitats industrials. En la descripció de la despesa del consum cultural de les llars a Catalunya, a més, es desagrega el seu comportament per grups de despesa, d'acord amb la classificació europea de consum (ECOICOP) i per als anys 2016-2019. I en el cas de la despesa pública en cultura també es compara amb la seva evolució en l'agregat de l'UE27, i en les agrupacions de països de l'UE27-Nord, l'UE27-Central, l'UE-Sud, i l'UE27-Est.

Aquesta anàlisi permet identificar que l'evolució del valor generat per les activitats culturals a Catalunya des de la crisi econòmica fins abans de l'impacte de la pandèmia -on es constata una pèrdua de pes del VAB cultural en el conjunt de l'economia- es pot haver vist limitada, en part, pel pràctic estancament en el nivell agregat de productivitat aparent en termes de treball del sector; per la reducció de la despesa en cultura de les llars catalanes -que tot i l'increment de la seva renda disponible, ha perdut pes dins del pressupost de consum de les llars, que en els anys 2016-2019 es concentra, especialment, en la despesa dels grups d'Espectacles, Altres serveis culturals, Llibre, i Publicacions periòdiques-; i per un canvi en les prioritats pressupostàries de la política cultural en relació amb el període previ a la crisi de 2008, que s'ha vist reflectit, especialment, en el nivell de despesa de l'Administració central i l'Administració autonòmica. Si bé el pes de la despesa pública en cultura en els pressupostos s'ha estabilitzat a un nivell similar a l'agregat dels països de la l'UE27. Així, la Generalitat de Catalunya manté l'any 2019 un volum de despesa en cultura el 47% inferior al volum de 2008. Mentre que les Entitat locals mantenen el 2019 un nivell de despesa cultural, el 12,2% inferior a la despesa executada el 2008.

En un segon apartat, es fa una anàlisi descriptiva de la distribució de la productivitat en la cadena del valor del sector cultural, a partir dels valors mitjans de la productivitat aparent en termes de treball en els quatre anys previs a la pandèmia (2016-2019), desagregat en sis dominis culturals i les 36 subbranques que els integren, i en relació amb els valors mitjans de l'agregat d'activitats industrials i de serveis.² S'ofereix també, amb la mateixa font d'informació, una comparativa de diferents variables econòmiques, representatives de l'estructura productiva del sector (la dimensió mitjana dels establiments, el pes del treball no assalariat, la taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat, la taxa de vendes a l'estranger, i la taxa de subvencions a l'explotació); de la distribució del valor generat per ocupat entre els factors de producció (la despesa de personal per assalariat, l'EBE per ocupat, i un indicador de l'EBE per ocupat corregit de les rendes del treball associades al treball per compte propi); així com del nivell d'inversió sostingut en aquests anys pel sector a partir de la taxa d'inversió dels diferents dominis i subbranques.

D'aquesta anàlisi es pot destacar que, el menor nivell de renda per ocupat generat pel sector cultural en relació amb l'agregat d'activitats industrials i de serveis es concentra principalment en els dominis -i la majoria de les subbranques que els componen- d'Arts visuals o plàstiques, d'Arts escèniques, i de Patrimoni, Arxius i Biblioteques.

D'acord amb l'objectiu de l'informe de millorar les condicions de treball en el sector i reforçar les empreses i entitats que conformen el teixit cultural aquesta anàlisi permet identificar tretze subbranques d'activitat³ -fonamentalment vinculades a les fases de creació i distribució i comercialització dins de la cadena de valor dels diferents dominis- on la renda generada per ocupat se situa significativament per sota de la mitjana de les activitats industrials i de serveis, i que es tradueix a la vegada en una despesa de personal per assalariat relativament reduïda, i en una dificultat o bé per remunerar el treball per compte propi a nivells equiparables a la despesa de personal per assalariat de cada sub branca, i/o de remunerar als proveïdor de fons propi i deute, i/o d'autofinançar el procés de depreciació de l'immobilitzat o les noves inversions al nivell mitjà de l'agregat d'activitats industrials i de serveis.

Aquestes activitats mostren una estructura productiva amb una dimensió mitjana de les unitats productives relativament reduïda, amb una presència elevada del treball per compte propi, i amb un indicador del nivell de capitalització dels seus processos productius relativament reduït.

També cal indicar que totes elles comparteixen una taxa de vendes a l'estranger (tant respecte de l'UE com de la resta del món) significativament per sota de la mitjana de l'agregat de les activitats industrials i de serveis, excepte en les subbranques de Fabricació d'instruments musicals, i d'Activitats de traducció i d'interprets.

² Aquesta anàlisi es fa a partir d'una l'explotació específica pel sector cultural de les dades de l'Estadística estructural de l'empresa, facilitada per l'Idescat.

³ Creació artística i literària; Activitats de fotografia; Serveis tècnics d'arquitectura; Arts escèniques; Activitats auxiliars a les arts escèniques; Gestió de sales d'espectacles; Fabricació d'instruments musicals; Comerç al detall de llibres; Comerç al detall de periòdics i articles de papereria; Activitats de traducció i d'interpretació; Comerç al detall enregistrament de música i vídeo; Lloguer de cintes de vídeo i discos; i Reproducció suports enregistrats.

Així mateix, excepte en les quatre subbranques que integren el domini de les Arts escèniques, totes mostren una taxa de subvencions a l'explotació significativament inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. Indicant un suport financer del sector públic o d'empreses i particulars a través de transferències relativament reduït.

Finalment, aquestes activitats han mantingut, en termes mitjans dels anys 2016-2019, una taxa d'inversió significativament per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis.

Mercat de treball del sector cultural

En el capítol 5 ("Anàlisi del mercat de treball al sector cultural"), s'analitza l'ocupació, la contractació i la demanda d'ocupació al sector cultural. Es poden destacar les qüestions següents:

Les persones ocupades al sector cultural l'any 2021 representen el 5,5% de la població ocupada a Catalunya i el 24,6% de la població ocupada al sector cultural a Espanya. Resalta el predomini de la població treballadora autònoma en el sector cultural català.

Pel que fa als contractes del sector cultural, l'any 2019 suposen el 5,9% dels signats a Catalunya. S'observa una sensibilitat al cicle econòmic més elevada al sector cultural que a la resta de sectors. El gruix de la contractació i de les persones contractades al sector es produeix a Barcelona.

Si s'analitza el pes dels contractes indefinits al sector cultural l'any 2019, s'observa que és més baix (el 8,3%) que a la resta d'ocupacions (el 13,7%), especialment en el cas de les ocupacions totalment integrades (el 4,1%)⁴. Així mateix, la durada dels contractes temporals al sector cultural l'any 2019 (49,8 dies) és més curta que a la resta (62,4 dies), especialment a les ocupacions totalment integrades (17,1 dies).

El pes elevat dels contractes temporals i la seva curta durada al sector cultural provoca que l'índex de rotació (nombre de contractes per persona contractada) sigui més alt en aquest sector que a la resta (el 2,3 front a l'1,9, l'any 2019), sobretot en el cas de les ocupacions totalment integrades (el 3,0).

Segons el tipus de jornada, l'any 2021 el pes de dels contractes de treball a jornada parcial és més baix al sector cultural (30,5%) que a la resta d'ocupacions (36,3%). No obstant això, dins del sector cultural, la parcialitat és alta en les ocupacions parcialment integrades (51,9%).

La suma d'aquests indicadors dona com a resultat un índex sintètic de qualitat de la contractació a les ocupacions del sector cultural (35,9 l'any 2019), similar al de les ocupacions

⁴ La classificació catalana d'ocupacions (CCO-11), utilitzada a l'informe, permet distingir entre ocupacions totalment integrades i ocupacions parcialment integrades al sector cultural. Entre les ocupacions totalment integrades es poden citar, entre d'altres, els i les escriptors, els actors i actrius, els i les bibliotecàries o les persones dedicades a la composició, la música o la cançó. Pel que fa les ocupacions parcialment integrades es pot fer referència, entre d'altres, a les persones dedicades a la representació artística i esportiva, als directors i directores de publicitat i relacions públiques, les persones que analitzen, programen i dissenyen pàgines web o el professorat.

no culturals (35,6). Dins del sector cultural, la qualitat és més elevada en les ocupacions parcialment integrades (41,4) i més baixa en les totalment integrades (32,3).

Pel que fa a les persones demandants d'ocupació, l'evolució al sector cultural és similar a la de la resta d'ocupacions. La durada de la demanda d'ocupació és més curta en el sector cultural que en la resta de sectors, la qual cosa es tradueix en un percentatge més baix de persones demandants de llarga o molt llarga durada.

TAULA 1. Indicadors de la qualitat de la contractació. Catalunya, 2019

Indicador	Totalment integrada	Parcialment integrada	Cultural	No cultural
Pes dels contractes indefinits	4,1	21,2	8,3	13,7
Durada dels contractes temporals (dies)	17,1	175,0	49,8	62,4
Pes dels contractes temporals < 7 dies*	39,8	12,1	32,2	28,1
Índex de rotació (contractes per persona)	3,0	1,4	2,3	1,9
Pes dels contractes a temps parcial*	20,6	51,9	30,5	36,3
Índex de qualitat de la contractació	32,3	41,4	35,9	35,6

Unitats: percentatges, dies, contractes per persona i índex sintètic.

* Fan referència a l'any 2021.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball i Model Productiu.

Polítiques culturals a Catalunya

En el capítol 6 ("Polítiques culturals a Catalunya"), es descriuen les polítiques culturals a Catalunya destinades, d'una banda, a millorar les condicions socioeconòmiques dels i les professionals de la cultura i, de l'altra, a reforçar les organitzacions que conformen el teixit cultural a Catalunya. En ambdós casos, es fa una relació dels reptes existents de cara al disseny i la implementació de les polítiques, per després explicar les mesures i instruments endegats per millorar aquestes condicions. Així mateix, es fa referència de manera transversal a les actuacions posades en marxa per pal·liar els efectes de les mesures endegades per fer front a la COVID-19, les quals han afectat especialment al sector cultural.

Pel que fa als reptes dels i les professionals del sector cultural, en l'informe es ressalta que no tots afecten per igual tota la professió ni ho fan amb la mateixa intensitat. No obstant això, s'emfasitza que tots els sectors de la cultura coincideixen a reivindicar una cobertura laboral i social adequada a la seva realitat específica. Les problemàtiques que s'exposen es classifiquen en els àmbits següents: condicions de treball, relacions laborals, protecció social, representació de les persones treballadores i negociació col·lectiva, fiscalitat i formació per a l'ocupació. A continuació, s'expliquen les mesures i instruments que s'han posat en marxa per fer front a la problemàtica anterior. Així, es fa un repàs del contingut de l'informe del Congrés dels Diputats de l'any 2018 per a l'elaboració de l'Estatut de l'artista, per acabar amb les mesures que s'han dut a terme per al seu desenvolupament. Així mateix, es fa menció de les actuacions del Govern català encaminades a millorar les condicions de treball del sector, entre les quals destaca la creació del cens d'artistes.

Altrament, en l'informe es detecten una sèrie de reptes als quals han de fer front les empreses i entitats culturals en els àmbits de l'accés al finançament, l'estimulació de la demanda,

l'enfortiment de la competitivitat i la digitalització del sector. A continuació, es fa referència a les mesures per reforçar les empreses i entitats del sector, entre les quals es poden mencionar els ajuts públics al finançament, els instruments per fomentar el finançament privat, els incentius al consum cultural i les mesures per impulsar la competitivitat i la transició digital del sector.

Recull d'experiències i bones pràctiques

En el capítol 7 (“Recull d'experiències i bones pràctiques”), es presenten una sèrie d'experiències i bones pràctiques agrupades en dos àmbits: en primer lloc, les relacionades amb la millora de les condicions socioeconòmiques de les persones treballadores del sector cultural i, en segon lloc, les que tenen a veure amb el reforçament de les organitzacions culturals. En l'informe s'adverteix que les fonts consultades no diferencien entre experiències i bones pràctiques i que s'ha fet l'esforç de classificar-les en els dos àmbits esmentats anteriorment, tot i que la diferenciació sovint no és nítida.

Pel que fa a la millora de les condicions socioeconòmiques dels treballadors i les treballadores, l'informe assenyala que la immensa majoria de les experiències conegudes no han estat avaluades sistemàticament i que la major part només aconsegueixen solucionar parcialment els problemes als quals s'adrecen. Les experiències explicades es classifiquen en els àmbits següents: Estatut dels i les artistes, negociació col·lectiva, garantia d'ingressos mínims, Seguretat Social, impostos i IVA, ingressos, finançament públic, finançament privat, altres recursos i carreres professionals.

Quant a les experiències relacionades amb el reforçament de les organitzacions, l'informe posa de manifest que, en alguns casos, es tracta de mesures generals orientades a enfortir el sector cultural (i no tant les seves organitzacions en particular) i assenyala que, en qualsevol cas, s'entén que les intervencions sistèmiques generen efectes positius sobre les empreses i entitats del sector. Les mesures explicades en aquest àmbit es classifiquen en els àmbits següents: governança transversal, accés al finançament, estimulació de la demanda, enfortiment de la competitivitat amb l'adaptació dels models empresarials i digitalització.

Aportacions per a una política cultural

El capítol 8 (“Aportacions per a una política cultural”) recull de manera sintètica les recomanacions formulades per les disset persones expertes en el sector cultural que han participat en les compareixences organitzades pel CTESC.

A partir del buidatge d'aquestes compareixences, s'han extret més de vuitanta recomanacions i segments discursius propositius, que s'han classificat en sis blocs temàtics: sistema cultural, innovació tecnològica i digitalització, organitzacions culturals, treballadors i treballadores, COVID-19 i experiències. Com totes les classificacions, aquesta és fruit d'un procés d'abstracció d'un material empíric ampli i complex (el conjunt d'idees presentades i debatudes al llarg de trenta hores de compareixences, aproximadament).

Consideracions i recomanacions

Per últim, en el capítol 9, es detallen les consideracions i recomanacions que fa en relació al sector cultural.

En aquesta matèria cal tenir present que, com és habitual en els informes d'aquest organisme, que algunes de les recomanacions poden requerir d'un marc competencial superior al que disposa la Generalitat de Catalunya. Tot i això, el CTESC valora la capacitat del Govern per negociar i/o consensuar amb les altres administracions la possibilitat d'implementar-les o bé directament o bé incorporant l'esperit d'aquestes.

2. Consideracions i recomanacions

Amb aquest informe, el Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya (CTESC) ha volgut fer una aproximació a la situació del sector cultural centrant la seva mirada en dos elements cabdals: la millora de les condicions de treball dels i les professionals del sector i el reforç de les empreses i entitats que conformen el teixit cultural.

En aquest darrer capítol, el CTESC aporta al Govern les consideracions i recomanacions acordades per tots els seus membres amb relació a la necessitat de reforçar i impulsar el sector cultural a Catalunya. Cal tenir present, com és habitual en els informes d'aquesta institució, que algunes de les recomanacions poden requerir un marc competencial superior al que disposa la Generalitat. Tot i això, el CTESC valora la capacitat del Govern per negociar i consensuar amb altres administracions la possibilitat d'implementar-les o bé directament o bé incorporant l'esperit d'aquestes.

Aquest capítol s'estructura en cinc apartats. En el primer apartat es fa una síntesi de les principals consideracions que es desprenen de l'informe sobre l'evolució del concepte de cultura, així com de l'abast del sector cultural. En el segon apartat es fa una descripció de la situació econòmica del sector cultural, tenint en compte els factors condicionants de l'evolució agregada del sector i la distribució de la productivitat aparent en termes de treball i de diferents variables econòmiques del sector cultural per dominis i subbranques. Al tercer apartat es fa una síntesi de les principals consideracions de l'informe sobre el mercat de treball en el sector cultural. Al quart apartat es descriuen els principals instruments i mesures per reforçar el sector cultural i es distingeix entre les que van dirigides a: els i les professionals del sector i les empreses i entitats del teixit cultural.

Finalment, en el cinquè apartat, a partir de les principals conclusions i consideracions de l'informe, s'introdueixen les recomanacions acordades per tots els membres. Aquestes s'estructuren en quatre blocs: polítiques culturals des d'un punt de vista general, polítiques adreçades als i les professionals del sector cultural, polítiques adreçades a les empreses i entitats del teixit cultural i disponibilitat de dades.

2.1. El sector cultural

En l'informe s'ha fet un resum del que s'entén per cultura i sector cultural. La definició i classificació del sector té una especial rellevància i és un dels principals esculls a l'hora de delimitar a què ens referim concretament quan parlem de cultura o de sector cultural. També estableix les línies per a la futura incorporació de nous actors en un àmbit en canvis constants. De fet, les xarxes socials i la digitalització de la societat, en general, estan transformant també l'entorn cultural, que s'està adaptant i creant noves oportunitats.

La definició del concepte de cultura

La definició de cultura no és una tasca senzilla, ja que dista de ser unívoca i depèn del moment històric, polític i social a què fa referència aquest concepte. La cultura té una naturalesa polièdrica i està vinculada a molts camps com la formació (com a eina de coneixement), la civilització (com el conjunt de costums i conductes que caracteritzen els grups humans), l'oci (que permet fer ús del temps lliure) i la ment i l'esperit (com a font d'inspiració i expressió de sentiments). D'aquí ve la complexitat de parlar de "sector" en un entorn tan

divers i canviant com és la cultura. La diversitat es manifesta, entre d'altres, en les diferents tècniques i llenguatges d'expressió utilitzades pels creadors i creadores, en les eines emprades i en la forma d'arribar al públic, i s'amplifica amb la complexitat productiva de cada àmbit en particular i amb la varietat d'agents que hi intervenen.

Les anàlisis que, des dels diferents àmbits del coneixement, han abordat la caracterització del fet cultural han destacat la seva doble dimensió. D'una banda, una dimensió social, entesa com allò que serveix per identificar quelcom representatiu d'una determinada col·lectivitat. I d'altra banda, una dimensió individual de la cultura, que dona protagonisme a l'essència creativa i, per tant, interpreta la cultura com a creació personal d'una idea que es plasma en una obra d'art o d'un producte cultural original, i que és considerat com un element únic i irrepetible, amb un valor sovint difícil de comptabilitzar. En aquest sentit, si hem d'emprar alguna definició de cultura, una bona proposta seria la de la UNESCO: "la cultura es pot considerar actualment com el conjunt dels trets distintius, espirituals i materials, intel·lectuals i afectius que caracteritzen una societat o un grup social. Aquesta engloba, endemés de les arts i les lletres, els modes de vida, els drets fonamentals de l'ésser humà, els sistemes de valors, les tradicions i les creences" (UNESCO, 1982a:1).

La delimitació del sector cultural

Un altre tema rellevant és l'abast del sector cultural, la qual cosa tampoc té una classificació única. A l'informe s'han comentat diverses classificacions: l'anglosaxona, les basades en el model dels cercles concèntrics -adoptada per la Comissió Europea-, en el model dels textos simbòlics, en el model de l'Organització mundial de la propietat intel·lectual basada en els drets d'autoria; i per últim, l'enfocament de l'economia de l'experiència.

Atesa la manca d'un sistema estadístic harmonitzat a la UE sobre el sector cultural, s'han establert uns criteris àmpliament acceptats per delimitar l'abast del sector cultural. En aquest sentit, el 1997, a instàncies de l'Eurostat, es constituí un *Leadership Group* (LEG-Cultura) sobre les estadístiques culturals. La contribució principal del LEG-Cultura va ser l'elaboració d'una classificació de les activitats culturals. A partir d'aquesta iniciativa, el 2009 es crea un nou grup de treball europeu d'estadístiques culturals, European Statistical System Network on Culture (ESSnet-Culture), amb l'objectiu de desenvolupar la producció de dades sobre la base d'un sistema estadístic coordinat i examinar la possibilitat d'adaptar o desenvolupar mètodes existents per a respondre a les noves necessitats i cobrir nous dominis. A partir d'aquí, l'IDESCAT elabora les seves estadístiques culturals.

Si bé ESSnet-Culture identificava set dominis culturals, l'IDESCAT n'afegeix dos més, atès que considera massa restrictiva la proposta europea. Per tant, els dominis culturals segons IDESCAT són els següents:

1. Patrimoni, arxius i biblioteques
2. Llibres i premsa
3. Arts visuals
4. Arts escèniques

5. Audiovisual i multimèdia
6. Arquitectura
7. Publicitat
8. Altres serveis relacionats amb la cultura, com algunes activitats d'edició no incloses en els altres dominis culturals, serveis d'informació no classificats i serveis de representació de mitjans de comunicació.
9. Activitats relacionades amb la cultura, com la impressió de periòdics, altres activitats d'impressió i arts gràfiques no incloses en els altres dominis culturals, la reproducció de suports enregistrats i la fabricació d'instruments musicals.

Tots aquests dominis es podrien reagrupar en tres grans blocs:

- Un primer bloc on s'integren les activitats principalment vinculades a la fase de la creació de la cultura, i que podríem assimilar dins del procés de producció com la font originària de cultura, associades, per una part, a les branques de les arts escèniques i, per l'altra, a les branques que agrupen tot el patrimoni cultural d'un espai geogràfic.
- Un segon bloc conformat pel que se sol denominar de forma genèrica com les indústries culturals, on es facilita la transformació de la font original de la cultura en un bé o servei a l'abast de nivells més amplis de la ciutadania, i que inclou diferents fases de l'activitat cultural vinculades amb la producció (on es du a terme el disseny del producte o servei cultural); la fabricació (on s'agrupen les activitats de reproducció en sèrie dels béns i serveis culturals ideats i dissenyats prèviament); la difusió i comercialització (que agrupa les activitats d'aquelles empreses que fan la intermediació entre els béns i serveis produïts en sèrie, i la persona usuària o consumidora final); la promoció i regulació de les administracions públiques (que agrupa la promoció cultural i de regulació del sector); i les activitats educatives (que agrupa l'ensenyament vinculat a la cultura).
- Finalment, es pot identificar un tercer bloc que agrupa activitats auxiliars tant de la creació com de la producció, difusió i distribució, que ofereixen productes o serveis amb una elevada connotació cultural, si bé no produeixen béns culturals en un sentit estret.

Més enllà dels problemes de quantificació estadística associats a l'estudi de qualsevol realitat econòmica social, la literatura econòmica, que també contempla la dimensió polièdrica de les activitats culturals, ha destacat, des de diferents perspectives, la influència de la cultura i les arts en el desenvolupament de les societats. Per un costat, la literatura econòmica aborda l'anàlisi de les activitats culturals des d'aproximacions de caràcter normatiu vinculades al rol dels poders públics davant els reptes que planteja la provisió de cultura a la ciutadania. Per un altre, la literatura econòmica més convencional ha abordat l'anàlisi de la cultura i la seva activitat avaluant el funcionament dels mercats que la proveeixen, amb els instruments propis de l'individualisme metodològic.

L'informe fa una descripció de les aproximacions normatives a la provisió dels béns i serveis culturals, vinculades a les decisions de política econòmica. Des d'aquestes perspectives, la cultura i els béns i serveis en què es materialitza són concebuts no tan sols com un bé de consum sinó com un actiu essencial en el desenvolupament de les societats. Mostra d'això n'és l'Acord de Govern, al setembre de 2020, pel qual es declara la cultura com a bé essencial per al desenvolupament de la personalitat individual i col·lectiva, entenent la cultura com un dret humà instaurat al Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals de Nacions Unides, recollit al objectiu 4, fita 4.7, relacionats amb la resta de fites d'aquest objectiu que tenen a veure amb el dret a l'educació, així com la seva relació directa amb l'objectiu 8 pel treball digne, dels objectius de desenvolupament sostenible de la agenda 2030.

A més, diverses veus reconeixen la cultura com un dels quatre pilars per al desenvolupament sostenible de la societat, conjuntament amb la responsabilitat (o equilibri) mediambiental, el creixement o prosperitat econòmica, i l'equitat o progrés social. La cultura es concep com a catalitzador, que adequadament articulada amb la resta de pilars, permet treure un potencial màxim de les polítiques públiques.

2.2. La situació econòmica del sector cultural

D'acord amb les dades de l'Estadística estructural d'empreses del sector industrial, de comerç i la del sector serveis, el valor econòmic generat a Catalunya per les activitats culturals abans de la pandèmia se situava l'any 2019 en els 4.694 milions d'euros, el 2,2% del VAB generat per tota l'economia catalana. Aquestes activitats mantenen un pes sobre el conjunt de l'economia similar al del conjunt d'Espanya, on generen l'any 2019 el 2,3% del VAB de tota l'economia (el 2,5% quan s'inclouen les activitats d'educació vinculades a la cultura).

L'evolució del valor generat per les activitats culturals des de la crisi econòmica fins abans de l'impacte de la pandèmia, entre el 2008 i 2019, evidencia, tant per l'economia catalana com en el conjunt d'Espanya, les dificultats per mantenir el ritme de creixement de les rendes generades pel conjunt de l'economia, i més especialment, de les rendes generades en l'agregat de les activitats de serveis. Tot i que el creixement del VAB cultural en els darrers anys (2014-2019) ha estat lleugerament superior al creixement del conjunt de l'economia i al de les activitats de serveis, l'impacte diferencialment més acusat en el VAB cultural durant els anys de crisi (2008-2013) ha comportat, en el balanç d'aquests onze anys, una pèrdua de pes del VAB cultural en el conjunt de l'economia, i especialment respecte de les activitats de serveis.

Aquesta pèrdua de pes també es posa de manifest en l'evolució de l'ocupació generada pel sector. L'indicador d'ocupació de l'EPA, tant per a Catalunya com per a Espanya, mostra que el seu creixement els darrers anys (2014-2019) tot just ha permès recuperar el nivells d'ocupació previs a la crisi. Les dades d'ocupació cultural de Catalunya capturades per l'Enquesta estructural de la indústria i el serveis estima un creixement més reduït de l'ocupació del sector en els anys 2014-2019, amb el resultat d'una pèrdua dels nivells d'ocupació respecte del 2008 i, per tant, una reducció més important del pes de l'ocupació cultural sobre el conjunt dels serveis que amb les dades EPA. En l'apartat 3 s'entra amb més profunditat en l'anàlisi del mercat de treball.

Factors condicionants de l'evolució agregada del sector

En el capítol s'identifiquen tres factors que, al llarg del període 2008-2019, han condicionat l'evolució agregada del sector: l'evolució de la seva productivitat, l'evolució de la despesa en consum cultural de les llars i, finalment, l'evolució de la despesa pública en cultura.

Un primer factor que configura l'evolució de l'agregat de les activitats culturals és l'evolució de la seva productivitat. El fet que una part significativa de la producció dels béns o serveis culturals (especialment en el cas de les arts escèniques, les arts visuals, o aquells que conformen el patrimoni cultural) es caracteritzi d'una forma molt accentuada pel talent individual comporta un consum elevat de temps de treball en el seu procés productiu. Són activitats on és més costós incorporar millores tecnològiques i, per tant, amb una possibilitat més restringida de substituir el factor treball pel factor capital i d'incorporar millores en la seva productivitat.

Les dades agregades mostren, a mig termini, un estancament o fins i tot reducció dels nivells de productivitat aparent en termes de treball de les activitats culturals, mesurat en termes nominals, amb un augment de la distància tant respecte de l'evolució de la productivitat del conjunt de l'economia com del conjunt de les activitats de serveis i de l'evolució en la productivitat de l'agregat de les branques industrials. Aquest comportament pot portar associat una pressió addicional en el procés de generació de rendes en el conjunt del sector i en el procés de la seva distribució entre els factors de producció, comparat amb la resta de l'economia. Els menors creixements de la productivitat introdueixen incerteses sobre la rendibilitat del sector, dificultant els processos d'inversió privat, limitant el seu nivell de capitalització i la dimensió empresarial del sector. Per un altre costat, també poden posar pressió en el procés de distribució entre els nivells de retribució del factor treball i el factor capital, un element que es pot traduir en un empitjorament relatiu de les condicions laborals del sector.

En el cas de l'economia catalana, **les dades indicarien un pràctic estancament dels nivells de productivitat aparent en termes de treball entre 2008 i 2019, amb lleugera reducció de l'1,5%**. Mentre que aquest mateix indicador calculat, a partir de les dades de Comptabilitat Regional (CR), pel conjunt de l'economia, pel total de les activitats de serveis i per l'agregat de les branques industrials mostra un increment nominal de la productivitat aparent entre aquests anys de l'**16,9%**, el 15,7% i el 26,9%, respectivament.

Un segon factor condicionant de l'evolució agregada del sector cultural seria la despesa en consum de les llars. La dificultat de les activitats culturals per mantenir el seu pes com a generadores de rendes respecte del conjunt de l'economia també s'hauria vist afectada per la persistent reducció, d'ençà de la crisi de 2008, en el consum cultural de les llars, tant a Catalunya com en el conjunt d'Espanya. El nivell global de despesa en consum cultural de les llars catalanes s'ha reduït, no només durant els anys de crisi econòmica (2008-2013), sinó de forma més preocupant, també durant els anys de creixement econòmic iniciat el 2014. Tot i l'augment, modest, **de la renda disponible ajustada per capita de les llars entre 2008 i 2019, en termes nominals, el consum per capita en cultura de les llars s'ha reduït el 37,8%, provocant que el pes de la despesa en cultura per part de les famílies hagi passat del 3,3% al 2,1% del pressupost total que destinen al consum, i que la despesa agregada en consum cultural sigui l'any 2019 el 35,9% inferior que el 2008.**

Aquesta evolució es pot associar a característiques intrínseques d'una part important dels béns i serveis culturals que s'ofereixen en els mercats, i que s'enfronten a demandes relativament més inestables i sensibles respecte de la renda disponible de les llars. Això pot venir donat per la pròpia incertesa sobre la qualitat dels béns i serveis culturals consumits, o per problemes de preferències no revelades que dificulten la fidelització dels consumidors. Aquestes dificultats també es posen de manifest davant de canvis tecnològics en la provisió d'aquests béns i serveis, actualment molt vinculats als processos de digitalització del sector, i poden veure's accentuades en contextos de reducció o baix creixement de la renda disponible, o d'augment de les desigualtats en la seva distribució.

De fet, per grups de despesa, a partir de les dades disponibles, s'observa una elevada concentració del consum de les llars en **Suports, equips i accessoris audiovisuals i de tractament de la informació i en Equips i serveis de telefonia mòbil i d'Internet**, uns tipus de béns i serveis que tenen el potencial de facilitar a la ciutadania l'accés a la cultura. Així, aquests béns i serveis **han passat de concentrar el 50% de la despesa cultural el 2016 al 60% el 2019**. En canvi, la reducció de la despesa en consum cultural dels darrers anys (2016-2019) es concentra, per una part, en aquells serveis on el consum dels quals es fa de forma col·lectiva, associat als subgrups d'Espectacles i una part del grup d'Altres serveis culturals i, per una altra, i de forma més intensa, en els subgrups de Llibres i de Publicacions periòdiques (que inclouen la despesa en la descarrega de llibres electrònics i les subscripcions digitals).

Un darrer factor que pot estar condicionant l'evolució del valor econòmic generat per les activitats culturals és el suport que reben des del sector públic. Ja sigui a partir de la pròpia provisió pública, articulada, principalment, a través de diferents institucions que depenen directament dels pressupostos públics, com mitjançant el suport financer que prové directament dels pressupostos públics adreçats a l'activitat privada del sector. Les dades disponibles mostren un canvi significatiu, a partir de la crisi financera del 2008, en l'evolució dels recursos que des del sector públic s'han destinat a la política cultural en el conjunt de l'economia espanyola i catalana.

D'una manera similar al que passa a Espanya, en el cas de l'economia catalana, les dades de liquidació agregada dels pressupostos de la Generalitat i de les Entitats locals de Catalunya indiquen, a partir de la crisi financera l'any 2008, un canvi en la prioritat que la despesa en cultura té en els pressupostos. El seu pes passa de significar l'any 2008 el 4,9% de la despesa pública total al 2,8% el 2013. I a partir de 2014, es manté prop del 3,3%. Ara bé, el principal causant de **la reducció de la despesa cultural és la Generalitat, atès que entre 2008 i 2019 redueix el seu pes del 3,0% a l'1,5%** amb un volum de despesa del 2019 de 416,9 milions d'euros. **En menor mesura, les entitats locals passen, per al mateix període, del 9,5% al 7,8%, amb un volum de despesa de 900 milions d'euros.**

Aquesta evolució de la despesa pública espanyola i catalana contrasta amb l'experimentada en la majoria de països de l'UE27. En el conjunt de l'UE27 la despesa pública en cultura per habitant (a preus de 2015) ha crescut (entre 2001-2008 i 2014-2019) el 7,6%, si bé en les economies de l'UE27-Sud s'ha reduït el 17,8%. Com a resultat d'aquesta evolució, Espanya manté, en termes mitjans dels anys 2014-2019, un nivell de despesa pública per habitant en cultura el 19,4% per sota de la mitjana dels països del UE27. Tot i això, Espanya manté un esforç superior en relació amb els països de l'UE27-Sud, el 32,6% per sobre, i dels països de l'UE27-Est, el 60,9% per sobre.

L'esforç en la despesa cultural en termes per capita en relació amb l'UE27 es veu llastada per la menor disponibilitat de recursos públics per capita de l'economia espanyola, com a conseqüència de l'efecte combinat de generar un PIB per capita el 15,2% inferior a la mitjana del països europeus i destinar a la despesa pública un menor percentatge del PIB generat per l'economia. En aquest darrer sentit, el pes de la despesa pública sobre el PIB és el 9,8% inferior que en la mitjana de l'UE27.

Distribució de la productivitat aparent en termes de treball i de diferents variables econòmiques del sector cultural per dominis i subbranques

En l'informe es fa una anàlisi descriptiva a partir dels valors mitjans dels anys 2016-2019 de la distribució del nivell de productivitat aparent en termes de treball en la cadena de valor, a més d'una comparativa de diferents variables econòmiques representatives de l'estructura productiva del sector i de la distribució del valor que genera, per dominis culturals i subbranques.

El sector cultural genera una renda per persona ocupada de 39.963 euros, l'11,4% inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, el qual es distribueix de forma dispar entre els diferents dominis que integren el sector, si bé amb un predomini de subbranques amb nivells de productivitat inferiors a la mitjana (23 de les 36). Així, el 64,6% del VAB cultural es genera en subbranques amb una productivitat inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, subbranques que concentren el 77,5% de la població assalariada del sector, i el 90% del treball no assalariat.

En la distribució del nivell de productivitat per dominis es pot destacar que, per una part, els dominis d'Arts visuals o plàstiques, d'Arts escèniques i de Patrimoni, Arxius i Biblioteques, mantenen el nivell de productivitat aparent en termes de treball més baix del sector, inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, i també a l'agregat de les activitats de serveis. Aquest nivell relativament baix és compartit per la gran majoria de subbranques que integren cada un dels dominis.

Per una altra, els dominis de Llibres i premsa i el grup de subbranques Interdisciplinàries mantenen un nivell intermedi de productivitat dins del sector, que si bé inferior a l'agregat de les activitats industrials i de serveis, se situa per sobre de l'agregat de serveis. En el domini de Llibres i premsa la distribució interna d'aquesta productivitat entre subbranques està relativament polaritzada, amb un grup de subbranques amb un nivell significativament per sota de la mitjana i un altre significativament per sobre. Contràriament, en el grup de subbranques Interdisciplinàries pràcticament totes comparteixen un nivell similar de productivitat.

Finalment, el domini d'Audiovisuals i multimèdia genera la renda per persona ocupada més elevada dins del sector, significativament per sobre de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, i amb una distribució interna d'aquest nivell compartit per la majoria de subbranques que l'integren.

A l'informe s'han identificat tretze subbranques d'activitat⁵, fonamentalment vinculades a les fases de creació i distribució i comercialització dins de la cadena de valor de cada domini,

⁵ Aquestes tretze branques inclouen les quatre branques del domini d'arts escèniques (arts escèniques, activitats auxiliars, gestió de sales d'espectacles i fabricació d'instruments musicals), tres de les quatre branques

amb una VAB per persona ocupada significativament per sota de la mitjana de les activitats industrials i de serveis, i de l'agregat d'activitats de serveis. Aquestes activitats generen el 23,0% del VAB, ocupen el 25,5% de les persones assalariades, i el 64,4% del treball no assalariat del sector cultural.

Aquest baix nivell de productivitat relatiu es tradueix tant en una despesa de personal per assalariat com un Excedent Brut d'Explotació (EBE) corregit per persona ocupada significativament per sota de la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis. **A la majoria d'aquestes tretze subbranques l'EBE corregit per persona ocupada mostra valors negatius, indicant dificultats per remunerar el treball per compte propi a nivells equiparables a la despesa de personal per assalariat de l'activitat, i/o per remunerar els proveïdors de fons propi i deute, i/o per autofinançar el procés de depreciació de l'immobilitzat o les noves inversions als nivells mitjans, no només de l'agregat d'activitats industrials i de serveis sinó també de l'agregat de les activitats de serveis.** Aquestes activitats comparteixen tot un seguit d'indicadors:

- Estructura productiva amb una dimensió mitjana de les unitats productives relativament reduïda.
- Presència elevada del treball per compte propi.
- Taxa de dotació per amortització de l'immobilitzat comptabilitzada per les empreses que pot estar indicant un nivell de capitalització dels processos productius relativament reduït.
- Taxa de vendes a l'estranger significativament per sota de la mitjana de l'agregat de les activitats industrials i de serveis, excepte en les subbranques de Fabricació d'instruments musicals, i d'Activitats de traducció i d'intèrprets.
- Taxa de subvencions a l'explotació significativament inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials, excepte en les quatre subbranques que integren el domini de les Arts escèniques.
- Taxa d'inversió significativament inferior a la mitjana de l'agregat d'activitats industrials i de serveis, especialment per la baixa taxa d'inversió en actius materials.

d'arts visuals i plàstiques (creació artística literària, activitats de fotografia i serveis tècnics d'arquitectura), tres de les quatre branques del domini de llibres i premsa (comerç de detall de llibres, comerç de detall de periòdics i articles de papereria, activitats de traducció i interpretació) i tres de les dotze branques del domini d'audiovisuals i multimèdia (comerç de detall d'enregistrament de música i vídeo, lloguer de cintes de vídeo i discos i Reproducció de suports enregistrats). En aquest llistat no hi ha cap branca dels dominis de Patrimoni, arxius i biblioteques i de les subbranques interdisciplinàries

2.3. El mercat de treball del sector cultural

La disponibilitat de dades per estudiar el sector cultural és baixa. Per aquest motiu, s'ha optat per aproximar el mercat de treball del sector des d'una classificació per ocupacions que distingeix entre les totalment integrades al sector cultural i les parcialment integrades.⁶

Segons l'EPA, l'any 2021 hi havia al voltant de **190.000 persones ocupades al sector cultural a Catalunya**. Això representa el **5,5% de la població ocupada a Catalunya i el 24,6% de la població ocupada al sector cultural a Espanya**, força per sobre del 17,4% que representa el conjunt de la població ocupada a Catalunya sobre el total espanyol. Vora el 60% de la població ocupada al sector cultural són homes i el 40% dones, per sota clarament del total de dones ocupades a Catalunya (47% el 2021). Cal també destacar el pes de la població treballadora autònoma en aquest sector, del 35%, el qual supera amb escreix el pes de les persones no assalariades al conjunt de l'economia (un 15%). Aquesta dada fa que les persones no assalariades ocupades del sector cultural representin vora el 13% de les persones no assalariades a Catalunya, una dada realment alta tenint en compte la dimensió del sector.

La contractació al sector cultural és més sensible al cicle econòmic que la resta d'ocupacions, especialment quan es tracta d'ocupacions totalment integrades al sector cultural. El gruix dels contractes i persones contractades al sector cultural es produeixen al Barcelonès, on el sector cultural representa el 10,9% dels contractes i el 8,3% de les persones contractades a la comarca. És a dir, el clúster cultural català està molt concentrat a la capital catalana.

Pel que fa al perfil de la població contractada, el sector cultural destaca pel baix pes de les dones i de la població de nacionalitat estrangera (sobretot a les ocupacions totalment integrades al sector cultural). Així mateix, destaca el pes elevat de la població contractada amb formació universitària (sobretot a les ocupacions parcialment integrades al sector cultural). De la mateixa manera, la mida de les empreses que contracten al sector cultural és més petita que la mitjana (sobretot a les ocupacions totalment integrades) i es fa menys ús d'empreses de treball temporal (ETT) que a la resta d'ocupacions.

El sector cultural destaca per tenir un percentatge baix de contractes indefinits a l'estadística de la contractació (8,3% l'any 2019 enfront del 13,7% de la resta d'ocupacions), especialment a les ocupacions totalment integrades al sector cultural (4,1%). Aquest percentatge ha augmentat amb la pandèmia, però segueix sent més baix que a la resta d'ocupacions. A aquest fet, cal afegir que la durada dels contractes temporals és clarament més curta al sector cultural (49,8 dies respecte als 62,4 dies de la resta, el 2019). Un dels factors explicatius d'aquesta realitat és la naturalesa temporal de l'activitat, especialment al teatre, la música, la dansa o el circ, en general les arts en viu. En aquests casos, els espectacles duren mentre tinguin acceptació del públic, i això dificulta poder contractar plantilles fixes.

⁶ La classificació catalana d'ocupacions (CCO-11), utilitzada a l'informe, permet distingir entre ocupacions totalment integrades i ocupacions parcialment integrades al sector cultural. Entre les ocupacions totalment integrades es poden citar, entre d'altres, els i les escriptors, els actors i actrius, els i les bibliotecàries o les persones dedicades a la composició, la música o la cançó. Pel que fa les ocupacions parcialment integrades es pot fer referència, entre d'altres, a les persones dedicades a la representació artística i esportiva, als directors i directores de publicitat i relacions públiques, les persones que analitzen, programen i dissenyen pàgines web o el professorat. Es pot accedir a la llista completa d'ocupacions en el capítol V de l'informe.

No passa el mateix amb les estructures de producció o tècniques, que tenen un caràcter més estable.

L'elevat pes dels contractes temporals i la curta durada d'aquests al sector cultural fan que l'índex de rotació (nombre de contractes per persona contractada) sigui més alt al sector cultural (2,3 l'any 2019) que a la resta d'ocupacions (1,9), i molt més elevat a les ocupacions totalment integrades al sector cultural (3,0). Després d'una reducció durant la pandèmia, l'any 2021 s'ha recuperat, sense assolir els nivells de 2019.

Si s'estudien els contractes segons el tipus de jornada (parcial o completa), el pes dels contractes de treball a jornada parcial és més baix al sector cultural (30,5%) que a la resta d'ocupacions (36,3%). En canvi, dins del sector cultural, la contractació a temps parcial és alta entre les ocupacions parcialment integrades al sector cultural (51,9%).

A partir d'aquests indicadors es pot concloure que la qualitat de la contractació és més baixa al sector cultural, especialment en les ocupacions totalment integrades, que a la resta d'ocupacions. Pel que fa a les persones demandants d'ocupació, l'evolució al sector cultural és similar a la de la resta d'ocupacions. Val a dir, però, que durant el 2020 l'augment de persones demandants d'ocupació ha estat més intens al sector cultural, especialment a les ocupacions totalment integrades al sector.

2.4. Instruments i mesures per reforçar el sector cultural

A l'informe s'ha fet una descripció de les polítiques culturals a Catalunya destinades, d'una banda, a millorar les condicions socioeconòmiques dels i les professionals de la cultura i, de l'altra, a reforçar les organitzacions que conformen el teixit cultural a Catalunya. Prèviament a l'anàlisi de les polítiques, s'han identificat una sèrie de reptes que afecten professionals i organitzacions en el desenvolupament de la seva activitat a Catalunya. La pandèmia i les seves afectacions culturals, fonamentalment a les arts escèniques i musicals, han posat encara més de manifest uns problemes que el sector arrossega de manera crònica. En aquest sentit, s'ha fet referència de manera transversal a les actuacions posades en marxa per pal·liar els efectes de les mesures endegades per fer front a la COVID-19, les quals han afectat especialment el sector cultural.

A partir de l'anàlisi efectuada, s'observa que a Catalunya la política cultural necessita una estratègia a llarg termini i amb objectius avaluable.

Els i les professionals del sector cultural

Pel que fa als reptes dels i les professionals del sector cultural, hi ha 6 grans àmbits d'actuació de cara a la implementació de les polítiques. En primer lloc, **la millora de les condicions laborals**. Una part important de les ocupacions que aplega el sector de la cultura tenen unes característiques laborals particulars, amb perfils molt diferents, distintes a les d'altres sectors. Comparteixen en la seva majoria una temporalitat i, en alguns casos, irregularitat ocupacional, que comporten inseguretats d'ingressos i obstaculitzen una adequada protecció social. La tipologia de contractació no preveu hores de treball dutes a terme que podrien computar com a cotitzades a la Seguretat Social, amb el que això penalitza a l'hora de rebre quanties econòmiques com la prestació d'atur o la pensió de jubilació. També dificulten conciliar la vida personal, familiar i laboral i, a més, generen incertesa vital.

El fet d'identificar i donar solució a les característiques laborals diferencials del sector cultural, asseguraria la llibertat creativa, en el sentit que les persones treballadores no se sentirien limitades per qüestions purament econòmiques, i es garantiria el dret de la ciutadania de gaudir d'aquesta riquesa i diversitat cultural.

D'altra banda, la mobilitat transfronterera no està prou ben resolta, amb obstacles com els visats, la regulació de la seguretat social, la fiscal i les normes de propietat intel·lectual. A tot plegat cal afegir el repte ja comentat del procés de digitalització i les problemàtiques específiques que afronten les dones, amb remuneracions inferiors a les dels homes i la seva representació insuficient en els principals càrrecs creatius i directius.

En segon lloc, **les relacions laborals**, on s'observa una manca d'idoneïtat de la seva regulació donada la singularitat del treball cultural. Tot i les millores introduïdes amb l'aprovació del Reial Decret 5/2022, encara resta pendent l'actualització de la regulació actual. Un altre aspecte és l'elevada presència del treball per compte propi que en alguns casos podria estar dins de la condició de "fals autònom", especialment en determinats dominis culturals.

En tercer lloc, **la protecció social**, que encara té marge de millora, malgrat els últims avenços. Així, la regulació en aquest àmbit no ofereix una resposta completa a la singularitat del sector dins del sistema de Seguretat Social, tant pel que fa al Règim General com al Règim del treball autònom, tenint en compte els efectes del treball intermitent en les cotitzacions i en l'accés i la quantia de les prestacions. També s'observa una manca de reconeixement de les malalties professionals pròpies del sector.

Un quart bloc és el que fa referència a la **representació del sector i a la negociació col·lectiva**, atès que les característiques del treball cultural dificulten l'exercici dels drets de representació i negociació col·lectiva.

En cinquè lloc, **l'adaptació de la fiscalitat**, amb tres camps susceptibles de millora: la tributació de l'IRPF, poc adaptada a la intermitència i irregularitat dels ingressos; l'aplicació del criteri de caixa en l'IVA, amb la finalitat de contribuir a reduir els problemes de finançament derivats d'ingressar quotes d'IVA que no s'han cobrat; i la millora de l'encaix dels epígrafs de l'IAE, allunyats de la realitat del sector.

I per últim, **la formació per a l'ocupació**, escassa per al sector. A més, es detecta la necessitat d'oferir eines formatives posant el focus en la digitalització, així com d'establir vies per a les reconversions professionals, especialment en professions artístiques que tenen una vida curta.

Per fer front a aquests reptes, l'assoliment de l'Estatut de l'Artista es converteix en un instrument essencial. En aquest sentit, cal destacar l'aprovació per unanimitat de l'informe de la Subcomissió per a l'elaboració de l'Estatut de l'Artista per part del Ple del Congrés dels Diputats, el setembre del 2018. Amb aquesta signatura, es pot afirmar que Espanya està avançant en la línia d'elaborar una legislació que reguli la condició de l'artista, agrupant totes les mesures destinades als treballadors i treballadores culturals.

En el procés de materialització dels àmbits recomanats en l'informe aprovat pel Congrés, cal destacar el Reial Decret 26/2018, on es regulen mesures d'urgència sobre la creació artística i la cinematografia en els àmbits tributari i de la Seguretat Social. Entre les diverses

mesures de tipus tributari cal destacar: la reducció de la retenció aplicable als rendiments procedents de la propietat intel·lectual; l'aplicació del tipus reduït de l'IVA del 10% per serveis prestats per persones físiques considerats essencials de la indústria cultural. Pel que fa a la Seguretat Social, es regula la cotització dels i les artistes en espectacles públics en el règim general durant períodes d'inactivitat. En el Reial Decret 302/2019, a instància del Reial decret 26/2018, es compatibilitza la pensió de jubilació i l'activitat de creació artística que generi drets de propietat intel·lectual.

També cal fer esment del Reial Decret llei 5/2022, on s'inclou el personal tècnic i auxiliar, així com de l'entorn web i les noves formes de difusió de la cultural en l'àmbit de l'aplicació de la norma reguladora de les relacions laborals del sector.

Amb la irrupció de la COVID-19, aquest procés de desenvolupament de l'Estatut de l'Artista queda interromput. L'any 2021, es dona una nova empenta a l'Informe del Congrés, el qual s'incorpora dins del Pla Nacional de Recuperació i Resiliència. Així, mitjançant el Reial Decret 639/2021, es constitueix una Comissió Interministerial per impulsar i coordinar les actuacions necessàries per donar compliment a les mesures incloses en l'Estatut de l'Artista. En concret, en els propers mesos s'espera la modificació del Reial Decret 1435/1985, que regula la relació laboral dels i les artistes. Altres reformes anunciades en el marc de la Comissió fan referència a temes fiscals i de Seguretat Social.

Ja entrat l'any 2023, s'han aprovat diverses mesures en matèria de protecció social i fiscal, en compliment de les recomanacions de l'informe sobre l'Estatut de l'Artista:

En primer lloc, amb l'aprovació del Reial decret llei 1/2023, que suposa un avenç significatiu per millorar el reconeixement de les persones treballadores en l'àmbit cultural, així com per millorar la seva protecció social, en un nou marc normatiu que aborda l'especificitat dels sectors culturals. En concret, es possibilita la compatibilització del 100 per cent de la pensió de jubilació, inclosa la no contributiva, amb l'activitat artística i de caràcter tècnic i auxiliar. D'aquesta manera, s'amplia la regulació anterior, que només permetia la compatibilització de la pensió contributiva de jubilació amb les activitats artístiques generadores de drets de propietat intel·lectuals. D'altra banda, aquesta norma incorpora una cotització reduïda per a artistes autònoms amb baixos ingressos, així com una prestació especial per desocupació en el marc de la relació laboral especial de les persones artistes.

En segon lloc, mitjançant el Reial decret 31/2023 es redueix del 15 al 7 per cent el tipus de retenció aplicable als rendiments de l'activitat econòmica de caràcter artístic quan els ingressos siguin inferiors als 15.000 euros. Així mateix, es redueix del 15 al 2 per cent el tipus mínim de retenció aplicable als rendiments del treball derivats d'una relació laboral especial artística en les arts escèniques, audiovisuals i musicals.

En l'àmbit català s'ha avançat en la millora de les condicions professionals en el món de la cultura amb la creació del Cens d'artistes, el qual es fusionarà properament amb el Cens de professionals d'oficis connexos a l'artista i d'altres professionals de la cultura, que es troba en fase final d'elaboració.

Cal dir que en el capítol d'experiències s'evidencia que molts països de la UE disposen de lleis que contribueixen, en diferent mesura, al desenvolupament d'estatuts professionals dels i les artistes. En aquest sentit, és remarcable la figura dels "Intermittents du Spectacle"

a França, a través de la qual els i les professionals de les arts són tractats com si fossin persones assalariades, sota determinades circumstàncies. També són destacables algunes experiències que permeten garantir uns ingressos mínims a aquest col·lectiu, com el cas irlandès.

Empreses i entitats del teixit cultural

Pel que fa als reptes als quals han de fer front les polítiques per enfortir les empreses i entitats del teixit cultural, se n'han destacat quatre:

En primer lloc, **l'accés al finançament**. Com s'ha esmentat en els apartats anteriors, el finançament de la cultura proveït pel sector públic és clarament insuficient en comparativa europea. A més, les aportacions de la inversió privada encara estan molt limitades, fet que es podria revertir amb polítiques més ambicioses de mecenatge cultural. Un segon desafiament és el que fa referència a l'estímul de la demanda, a través dels incentius al consum cultural o de l'enfortiment dels ensenyaments culturals i artístics en els diversos nivells educatius. Un tercer àmbit en el qual haurien d'incidir les polítiques és l'enfortiment de la competitivitat en un context d'estructura molt fragmentada del sector, que suposa una dificultat afegida per a la seva internacionalització. Per últim, la digitalització, que en el món de la cultura ofereix noves oportunitats per a les organitzacions pel que fa a la creació i distribució de les obres i al seu accés, però també suposa diversos reptes degut a la reorientació dels hàbits, les relacions i els models de producció i consum. Tots aquests reptes es fan més peremptoris amb la irrupció de la pandèmia de la COVID-19.

Pel que fa a les polítiques per **accedir al finançament públic**, en l'informe es destaca que en el període 2020-2022 estan molt marcades per la crisi pandèmica, tant en l'àmbit català, com en l'estatal i local. També es ressalta que en el Pla de subvencions 2019-2021 del Departament de Cultura es relacionen 180 línies de subvenció (incloses les línies COVID-19), a les quals s'han de sumar les nominatives, entre les quals es troben les destinades a les grans institucions culturals. A banda de les subvencions, l'ICEC proporciona aportacions reintegrables i préstecs participatius per al finançament de les empreses culturals. D'altra banda, des del Ministeri de Cultura i Esports també es concedeixen ajuts i subvencions al sector, i l'ICO proporciona finançament a les empreses i professionals de la cultura per a projectes d'inversió, activitats empresarials i necessitats de liquiditat o despesa.

Pel que fa a les mesures per **fomentar el finançament privat**, el primer que es constata és que l'ordenament jurídic espanyol compta amb la Llei 49/2002, la qual conté bàsicament incentius de caràcter fiscal al mecenatge, que en qualsevol cas caldria considerar com una primera passa per incentivar la captació de finançament privat per part del sector cultural. L'obsolescència d'aquesta llei es confirma amb el fet que a finals del 2022 es va començar a debatre al Congrés una proposta de la seva reforma.

Ara bé, la legislació estatal preveu diverses desgravacions fiscals, de deduccions de la base imposable o realitzades en el marc de programes de suport a esdeveniments d'excepcional interès públic, tant a l'IRPF com a l'Impost de Societats (IS), que han significat un impuls al mecenatge en determinats dominis culturals. En destacaríem dues, relacionades amb l'IS: a) una deducció en la quota de l'impost per inversions en produccions espanyoles cinematogràfiques i de sèries audiovisuals que permetin la confecció d'un suport físic previ a la seva producció industrial seriada. Aquesta deducció és del 30% respecte del primer milió

d'euros de base de deducció, i del 25% sobre l'excés d'aquest import (amb un topall de 10 milions d'euros de deducció); i b) una deducció del 20% de la quota (amb un límit de 500.000 euros) per la despesa realitzada en producció i exhibició d'espectacles en viu d'arts escèniques i musicals, constituïda pels costos directes de caràcter artístic, tècnic i promocional. A més, es possibilita la cessió d'aquestes deduccions a aquells contribuents que aportin finançament sense adquirir drets de propietat intel·lectual, a partir d'un contracte de finançament, a través del qual es rep una deducció del seu IRPF o del seu IS del 120% de la quantitat invertida, amb els mateixos topalls que els dos casos anteriors. D'aquesta manera, es genera una rendibilitat del 20% d'allò aportat mitjançant la desgravació fiscal.

Pel que fa a les polítiques per **estimular la demanda**, hi ha dues línies principals: una que fa referència a la fiscalitat i una altra relativa a l'enfortiment dels ensenyaments artístics a l'educació. A la legislació espanyola sobre l'IVA es preveuen diverses exempcions i reduccions de tipus impositius en determinats béns i activitats culturals. D'altra banda també hi ha algunes iniciatives per enfortir la cultura a través de l'educació, entre les que destaca el 1r Fòrum de les arts a l'educació, impulsat pel CONCA. Encara resta pendent la constitució d'un grup de treball permanent per coordinar i integrar les actuacions per tal d'abordar la presència de les arts i la cultura en l'educació. En aquest sentit, a l'informe s'explica l'experiència de Nova Zelanda amb el programa "Creatius i creatives a les escoles", amb una dotació que permet la contractació de 300 artistes perquè comparteixin els seus coneixements i talent amb el professorat i l'alumnat de les escoles.

També per estimular la demanda cultural, es poden mencionar mesures com les subvencions i aportacions reintegrables que gestiona l'àrea de desenvolupament de públics de l'ICEC, la posada en marxa per part de l'Oficina de Suport a la Iniciativa Cultural d'una línia de subvencions destinada a projectes i activitats que tinguin per objecte ampliar i diversificar l'activitat cultural en àrees no urbanes, amb càrrec als fons Next Generation UE, així com el programa Apropa Cultura, que ofereix entrades a activitats culturals a preu molt reduït.

En relació amb l'**enfortiment de la competitivitat**, cal fer esment de nou dels fons Next Generation UE, a través dels quals s'han posat en marxa diversos ajuts: internacionalització de les galeries d'art, modernització i gestió sostenible de les infraestructures d'arts escèniques i musicals, o la línia de subvencions "NextGen:Acceleradores" per tal que les empreses culturals dels àmbits de les arts escèniques, visuals, editorial, música, audiovisual i de la cultura digital contractin serveis i realitzin inversions estratègiques per a l'acceleració del seu creixement. Així mateix, s'han dut a terme diverses actuacions per fomentar el coneixement i la innovació, així com nous models de negoci, com una via per enfortir la competitivitat de les empreses.

Per altra banda, l'ICEC realitza diverses accions i serveis per a la internacionalització de les empreses culturals, com és l'impuls de plataformes de mercats i esdeveniments estratègics a Catalunya, subvencions a projectes d'internacionalització i organitza missions i estands culturals a les principals fires i esdeveniments mundials. A més, també fa tasca d'assessorament per ajudar a la internacionalització i a la captació d'ajuts europeus.

Finalment, i amb l'objectiu també d'enfortir la competitivitat, es duen a terme actuacions de foment del coneixement i la innovació, així com de promoció de continguts, productes i serveis culturals. En aquest sentit, el Departament de Cultura disposa de diversos ajuts i subvencions destinades a impulsar la distribució i l'exhibició de les produccions culturals.

I pel que fa a **la digitalització**, hi ha tot un ventall de mesures a les que cal fer esment. Pel que fa a l'àmbit estatal, es redueix l'IVA del 21 al 4% dels llibres digitals i les publicacions electròniques i l'any 2022 s'aprova la Llei estatal de comunicació audiovisual, tot i que cal tenir en compte el seu impacte reduït, atès que només afecta les plataformes amb seu a Espanya com ara Filmin o Movistar+. Aquesta llei estableix que un mínim del 30% del seu catàleg han de ser obres europees i d'aquestes, el 50% s'ha de reservar a obres de la llengua oficial de l'Estat o de la resta de llengües oficials. També preveu l'obligació de finançar anticipadament l'obra audiovisual europea. D'altra banda, encara està pendent l'aprovació de la reforma de la llei catalana de comunicació audiovisual.

Pel que fa a l'àmbit català, des de la recent creació de la Direcció General d'Innovació i Cultura Digital (DGICD), s'ha donat suport a projectes culturals amb tecnologies immersives així com a l'organització d'esdeveniments relacionats amb la Cultura Digital. A més cal destacar el paper de l'ICEC amb diverses actuacions relacionades amb aquest àmbit: préstecs participatius, línies de finançament i ajuts, formació, presència en fires o aportacions reintegrables a projectes de l'àmbit dels videojocs i multimèdia. Per últim, cal esmentar un projecte a llarg termini, la creació del Catalunya Media City, com un Hub Audiovisual i Digital.

A l'informe es destaquen les experiències de Canadà, amb el seu Pla Cultural Digital de Quebec, o de la República de Corea, amb el programa New Deal, un dels pilars del qual és el digital, amb una inversió prevista de 47.479 milions de dòlars fins el 2025.

2.5. Recomanacions

Tenint en compte les principals conclusions i consideracions exposades anteriorment, el CTESC formula una sèrie de recomanacions.

Pel que fa les polítiques culturals des d'un punt de vista general, el CTESC recomana

1. Impulsar un Pacte nacional per a la cultura, amb l'objectiu d'establir els criteris comuns d'actuació i la determinació de prioritats, tant pel que fa al sector públic com al privat, amb la participació dels agents del sector, així com dels agents econòmics i socials més representatius
2. Impulsar una visió estratègica a llarg termini que unifiqui l'acció pública en l'àmbit cultural. Tot plegat hauria de permetre la construcció de polítiques estables i un front comú per gestionar els reptes de futur
3. Impulsar l'avaluació de les polítiques culturals per tal de prendre i reorientar decisions, mitjançant l'establiment d'indicadors quantitatius i qualitius de gestió cultural
4. Apostar de manera molt més decidida pel sector cultural, no només mitjançant l'aportació de recursos econòmics -que són imprescindibles- sinó també duent a terme una tasca de sensibilització social dels beneficis que genera amb l'objectiu d'augmentar el prestigi, la reputació i el reconeixement del sector i de les persones que hi treballen

5. Protegir l'equilibri entre una cultura orientada al mercat i una cultura amb finalitats socials
6. Donar suport i potenciar les iniciatives culturals del teixit social, atès que la societat catalana té una gran tradició en aquest tipus d'activitats i el seu impacte positiu en la cohesió social
7. Donar rellevància i vetllar per tota la cadena del valor dels dominis culturals, des de la sensibilització i l'educació cultural fins al consumidor/a final, passant per la distribució
8. Garantir el dret de tota la ciutadania a accedir i gaudir de la riquesa cultural amb què compta la nostra societat, atès que la cultura és un element molt important de l'estat del benestar. En aquest sentit, cal impulsar la llei de drets culturals, actualment en fase de consulta ciutadana, que garanteix el dret de la ciutadania a participar i formar part de la vida cultural del país
9. Promoure l'accés i el gaudi de la cultura a tot el territori, independentment de la grandària dels municipis, facilitant una oferta equilibrada
10. Posar en marxa un Pla transversal contra les desigualtats que tingui en compte, entre d'altres qüestions, els riscos associats a la digitalització, com ara la bretxa digital
11. Continuar exercint un suport a la cultura en català, com a mesura per reequilibrar i prestigiar l'ús social de la llengua catalana
12. Potenciar més intensament l'accés a la formació cultural des de la primera infantesa i durant totes les etapes dels estudis obligatoris i postobligatoris. Això hauria d'anar acompanyat d'un procés d'orientació acadèmica on les disciplines artístiques i culturals també estiguin recollides
13. Augmentar l'oferta de places públiques d'estudis secundaris i superiors de disciplines relacionades amb la cultura per tal d'aconseguir que tota la ciutadania hi pugui tenir accés i no es reproduïxin desigualtats socials
14. Impulsar urgentment el nou Pla nacional del llibre i la lectura consensuat amb el sector
15. Adoptar mesures per evitar l'economia informal i el frau laboral en les activitats relacionades amb el sector cultural, per tal d'evitar la competència deslleial
16. Revertir de la forma més ràpida i contundent possible la reducció considerable de la despesa pública en cultura consignada en els darrers anys. En tot cas, caldria equiparar la despesa per capita en cultura a la mitjana dels països de la UE
17. Arbitrar mecanismes garantistes i de blindatge de les aportacions pressupostàries en cultura i coordinar-les amb els ens locals i estatals per assegurar l'execució de la totalitat dels pressupostos en cultura

18. Millorar la coordinació entre els Departaments de la Generalitat de Catalunya, especialment el Departament de Cultura, el d'Empresa i Treball, el de Drets Socials i d'Educació, i entre aquests Departaments i l'àmbit local

19. Dotar de més recursos a la lluita contra la pirateria, que malmet el procés creatiu i els guanys que se'n poden derivar, i garantir els drets d'autoria i artístics de les persones treballadores del sector cultural

Pel que fa a les polítiques adreçades als i les professionals del sector cultural, el CTESC recomana

20. Fer pedagogia per deixar d'associar la vocació dels i les professionals del sector cultural amb la gratuïtat i donar suport al reconeixement d'una remuneració suficient

21. Implicar el sector públic en la creació responsable d'ocupació de qualitat en el sector cultural, millorant les condicions i formats de la contractació pública en l'àmbit cultural

22. Impulsar la igualtat de gènere en el sector cultural, tant pel que fa a les condicions de treball com a la presència de dones en els principals càrrecs creatius i directius

23. Posar en marxa les mesures contemplades en l'Estatut de l'Artista encara pendents. En concret, caldria modificar la regulació de la relació laboral especial de l'activitat artística i tècnica, continguda al Reial decret 1435/1985. Així mateix, caldria reformar alguns aspectes relacionats amb la fiscalitat i la protecció social de l'activitat cultural

En l'àmbit fiscal, caldria:

- adequar el mètode de tributació de l'IRPF a la intermitència o irregularitat dels ingressos del sector
- reformar la regulació del criteri de caixa per al pagament de l'IVA per facilitar la seva aplicació
- modificar l'IAE per adaptar els seus epígrafs a la realitat de les professions artístiques

En l'àmbit de la protecció social, s'haurien d'articular mesures per reconèixer les malalties professionals específiques del sector, així com millorar les últimes reformes en matèria de prestacions i cotitzacions.

24. Desenvolupar una guia oficial sobre les mesures contingudes en l'Estatut de l'artista i la seva pràctica, per tal de facilitar la seva aplicació a les persones treballadores del sector cultural

25. Afavorir les condicions per a la negociació col·lectiva amb impuls del sector públic, si escau, en un sector atomitzat i amb dificultats per concretar convenis col·lectius de referència (per exemple, en els subsectors de la dansa, circ, doblatge, personal de sala de teatre, que no tenen conveni)

26. Aprofundir en el reconeixement de la propietat intel·lectual d'artistes i intèrprets. Això els permetria percebre una compensació econòmica pels fruits que el seu treball origini amb posterioritat a la finalització del seu contracte, com a conseqüència del seu enregistrament per mitjans audiovisuals digitals, que permetin explotacions posteriors. En aquest sentit, també caldria adaptar el concepte de llicència d'exhibició (*licensing*) a la normativa estatal, en la línia de la Directiva sobre els drets d'autor i drets afins en el mercat únic digital
27. Posar en marxa les mesures necessàries perquè les accions de formació per a l'ocupació arribin i s'adeqüin al sector cultural i siguin plenament efectives, ateses les seves especificitats
28. Incloure les qualificacions d'aquelles professions artístiques encara no recollides al Catàleg de Qualificacions Professionals
29. Oferir eines de reciclatge professional per a l'adaptació i capacitació dels i les professionals de la cultura en relació amb les noves maneres de treballar sorgides de la digitalització, així com millorar la formació en gestió de projectes i negocis
30. Establir vies per a les reconversions professionals, sobretot en relació amb les professions artístiques de vida curta, com ara la dansa

Pel que fa a les polítiques adreçades a les empreses i entitats del teixit cultural, el CTESC recomana

31. Afavorir aquelles produccions artístiques i culturals que es duguin a terme al territori català. Això és especialment important en aquelles produccions que tinguin un finançament públic rellevant
32. Impulsar mesures que afavoreixin la internacionalització d'alguns dominis culturals, com ara augmentar la seva promoció, públic potencial, qualitat i rendibilitat. En alguns dominis, com l'audiovisual, la competència és cada vegada més global i cal situar estructures que facilitin la innovació i la rendibilitat en la producció i la distribució digital
33. Substituir, en determinats casos, la política de subvencions a la producció cultural per convenis o contractes-programa ben dotats, que possibilitin una major estabilitat i perspectiva estratègica de futur, tant pel que fa a determinades activitats culturals com als llocs de treball que aquestes generen
34. Dissenyar els ajuts públics en base a criteris objectius que no condicionin les obres dels creadors
35. Cercar l'equilibri entre el suport a les grans estructures culturals i a les iniciatives més modestes o de menor rendibilitat per tal de garantir la diversitat del sector i de les seves organitzacions, així com l'accés i participació culturals de tota la ciutadania

36. Fomentar les sinergies i col·laboracions entre microempreses i petites empreses per assolir una mida que les situï en millors condicions de competitivitat empresarial i que permeti millorar les condicions laborals
37. Preservar la iniciativa publicoprivada com un dels motors culturals
38. Disposar d'una llei catalana de mecenatge, a més de tirar endavant la reforma de la llei de mecenatge espanyola, i incorporar en ambdós casos criteris de transparència en l'assignació de recursos
39. Incrementar les ajudes al consum cultural, atès el descens que ha experimentat en els darrers anys (excepte en telefonia mòbil i en equips i infraestructures TIC)
40. Afavorir línies de subvencions en consum cultural destinades als col·lectius més desafavorits
41. Adoptar una perspectiva inclusiva en el consum cultural que no discrimini les persones amb discapacitat, ni en el rol de consumidors culturals ni en el de productors
42. Fer polítiques per reforçar els nous models de negoci i de creació de nous públics per tal de millorar la competitivitat del teixit cultural
43. Millorar la capacitat d'adaptació tecnològica del sector cultural perquè sigui competitiu en un món globalitzat
44. Reforçar les xarxes d'intercanvi i formació permanent entre els centres de creació
45. Disposar d'una programació estable de caire cultural en els mitjans de la Corporació Catalana de Mitjans audiovisuals, en horaris rellevants, que reflecteixi la diversitat del sector cultural
46. Blindar la inversió en continguts audiovisuals de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals en el pressupost i en el contracte programa, per tal d'evitar que aquesta es vegi afectada per altres necessitats més urgents de la seva estructura o de la sempre creixent inversió tecnològica
47. Utilitzar la posada en marxa de la nova plataforma digital de continguts audiovisuals en català "*over-the-top*" (OTT) que desenvolupa la CCMA, per tal d'agregar la major part dels continguts de l'àmbit digital en català, més enllà dels produïts per la pròpia MA, i de fomentar l'ús de la llengua catalana en aquest àmbit

Pel que fa a la disponibilitat de dades, el CTESC recomana

48. Millorar la disponibilitat de dades del sector cultural per a tot el territori i els diversos dominis que el componen. L'estudi ha reflectit les dificultats per obtenir dades completes, tant pel que fa a la situació del mercat de treball com de les principals magnituds econòmiques. També hi ha una manca de dades en relació amb els nous usos i hàbits culturals de la ciutadania com, per exemple, les relacionades amb les

plataformes digitals i l'accés a recursos culturals a través d'Internet. En aquest sentit, caldria posar en marxa el més aviat possible l'Observatori de Polítiques Culturals

49. Donar continuïtat a l'elaboració del Compte Satèl·lit de la Cultura de Catalunya, el darrer dels quals és del 2005, atès que permetria:

- determinar d'una forma més precisa l'abast del sector
- analitzar les activitats en cadascun dels dominis culturals i les diferents cadenes de valor del sector i distingir entre les fases de creació, producció, fabricació, difusió i distribució, activitats de promoció i regulació, activitats educatives i activitats auxiliars
- identificar els efectes, tant directes com induïts, de les activitats culturals en les diferents activitats econòmiques i el seu conjunt

50. Elaborar un estudi sobre el comportament i composició de les rendes mixtes (rendes de capital i de treball en el treball autònom) en l'àmbit del sector, desagregat per activitats, atesa l'elevada presència del treball autònom en moltes de les activitats